

Zbiór Orzeczeń

Sprawa C-106/16

Postępowanie wszczęte przez Polbud – Wykonawstwo sp. z o.o.

(wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Sąd Najwyższy)

Odesłanie prejudycjalne – Swoboda przedsiębiorczości – Transgraniczne przekształcenie spółki –
Przeniesienie statutowej siedziby, któremu nie towarzyszy przeniesienie rzeczywistej siedziby –
Odmowa wykreślenia z rejestru handlowego – Przepisy krajowe uzależniające wykreślenie z rejestru
handlowego od rozwiązania spółki po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego –
Zakres stosowania swobody przedsiębiorczości – Ograniczenia swobody przedsiębiorczości –
Ochrona interesów wierzycieli, wspólników mniejszościowych i pracowników – Zwalczanie praktyk
stanowiących nadużycie

Streszczenie – wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 25 października 2017 r.

1. *Postępowanie sądowe – Ustny etap postępowania – Otwarcie na nowo – Obowiązek otwarcia na nowo ustnego etapu postępowania, aby umożliwić stronom przedstawienie uwag w przedmiocie kwestii prawnych, które zostały podniesione w opinii rzecznika generalnego – Brak*

(art. 252 akapit drugi TFUE; regulamin postępowania przed Trybunałem, art. 83)

2. *Pytania prejudycjalne – Właściwość Trybunału – Granice – Właściwość sądu krajowego – Niezbędność orzeczenia prejudycjalnego oraz znaczenie zadanych pytań – Ocena przez sąd krajowy*

(art. 267 TFUE)

3. *Swobodny przepływ osób – Swoboda przedsiębiorczości – Postanowienia traktatu – Zakres stosowania – Przeniesienie statutowej siedziby spółki prawa krajowego do innego państwa członkowskiego, któremu nie towarzyszy przeniesienie rzeczywistej siedziby – Włączenie*

(art. 49 TFUE, 54 TFUE)

4. *Swobodny przepływ osób – Swoboda przedsiębiorczości – Ograniczenia – Przeniesienie statutowej siedziby spółki prawa krajowego do innego państwa członkowskiego, któremu nie towarzyszy przeniesienie rzeczywistej siedziby – Uregulowanie krajowe uzależniające przeniesienie od likwidacji spółki – Niedopuszczalność – Względy uzasadniające – Brak*

(art. 49 TFUE, 54 TFUE)

1. Zobacz tekst orzeczenia.

(zob. pkt 23, 24)

2. Zobacz tekst orzeczenia.

(zob. pkt 27)

3. Artykuły 49 i 54 TFUE należy interpretować w ten sposób, że swoboda przedsiębiorczości ma zastosowanie do przeniesienia statutowej siedziby spółki utworzonej na mocy prawa jednego państwa członkowskiego na terytorium innego państwa członkowskiego w celu przekształcenia jej w spółkę prawa tego innego państwa członkowskiego, w zgodzie z warunkami ustanowionymi w ustawodawstwie tego ostatniego państwa, któremu to przeniesieniu nie towarzyszy przeniesienie miejsca rzeczywistej siedziby rzeczzonej spółki.

Zgodnie z art. 49 akapit drugi TFUE w związku z art. 54 TFUE swoboda przedsiębiorczości – w odniesieniu do spółek, o których mowa w tym drugim postanowieniu – obejmuje w szczególności zakładanie tych spółek i zarządzanie nimi na warunkach określonych przez ustawodawstwo przyjmującego państwa członkowskiego dla własnych spółek. Obejmuje ona zatem prawo spółki utworzonej zgodnie z ustawodawstwem państwa członkowskiego do przekształcenia się w spółkę prawa innego państwa członkowskiego (zob. podobnie wyrok z dnia 27 września 1988 r., *Daily Mail and General Trust*, 81/87, EU:C:1988:456, pkt 17), o ile spełnione są warunki określone w ustawodawstwie tego drugiego państwa członkowskiego, a w szczególności kryterium przyjęte przez nie dla celów powiązania spółki z jego krajowym systemem prawnym.

Trybunał orzekł już bowiem, że zakresem swobody przedsiębiorczości objęta jest sytuacja, w której spółka utworzona zgodnie z prawem jednego państwa członkowskiego, w którym ma ona swą siedzibę statutową, pragnie utworzyć oddział w innym państwie członkowskim, chociażby nawet owa spółka została utworzona w pierwszym z tych państw członkowskich wyłącznie w celu ustanowienia jej w drugim z nich, w którym miałyby prowadzić zasadniczą część, a nawet całość swej działalności gospodarczej (zob. podobnie wyrok z dnia 9 marca 1999 r., *Centros*, C-212/97, EU:C:1999:126, pkt 17). Podobnie sytuacja, w której spółka utworzona zgodnie z ustawodawstwem jednego państwa członkowskiego pragnie przekształcić się w spółkę prawa innego państwa członkowskiego, czyniąc zadość kryterium przyjętemu przez to drugie państwo dla celów powiązania spółki z jego krajowym porządkiem prawnym, wchodzi w zakres swobody przedsiębiorczości, chociażby owa spółka wykonywała zasadniczą część, a nawet całość swej działalności gospodarczej w pierwszym z tych państw członkowskich.

Po drugie, co się tyczy wyroków z dnia 27 września 1988 r., *Daily Mail and General Trust* (81/87, EU:C:1988:456), i z dnia 16 grudnia 2008 r., *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723), wbrew twierdzeniom rządu polskiego, z orzeczeń tych nie wynika, że aby przeniesienie statutowej siedziby spółki było objęte zakresem swobody przedsiębiorczości, musi mu koniecznie towarzyszyć przeniesienie rzeczywistej siedziby tej spółki.

Z owych wyroków oraz z wyroku z dnia 12 lipca 2012 r., *VALE* (C-378/10, EU:C:2012:440), wynika natomiast, że w obecnym stanie prawa Unii każde państwo członkowskie jest uprawnione do określenia kryterium powiązania, wymaganego od spółki po to, by mogła ona zostać uznana za spółkę utworzoną zgodnie z ustawodawstwem krajowym tego państwa. W sytuacji gdy spółka prawa jednego państwa członkowskiego przekształca się w spółkę prawa innego państwa członkowskiego, spełniając przy tym warunki ustanowione w ustawodawstwie tego drugiego państwa członkowskiego, po to, aby istnieć w jego porządku prawnym, rzeczone uprawnienie nie tylko nie oznacza wyłączenia ustawodawstwa państwa członkowskiego pochodzenia w dziedzinie tworzenia i rozwiązywania spółek spod stosowania postanowień dotyczących swobody przedsiębiorczości, ale też nie może uzasadniać, że owo państwo członkowskie, w szczególności poprzez ustanowienie w wypadku przekształcenia transgranicznego bardziej restrykcyjnych warunków aniżeli warunki obowiązujące w wypadku przekształcenia spółki w ramach rzeczzonego państwa członkowskiego, uniemożliwia danej spółce dokonanie tego transgranicznego przekształcenia lub zniechęca ją do niego (zob. podobnie wyroki:

z dnia 27 września 1988 r., *Daily Mail and General Trust*, 81/87, EU:C:1988:456, pkt 19–21; z dnia 16 grudnia 2008 r., *Cartesio*, C-210/06, EU:C:2008:723, pkt 109–112; a także z dnia 12 lipca 2012 r., *VALE*, C-378/10, EU:C:2012:440, pkt 32).

(zob. pkt 33, 38, 42–44; pkt 1 sentencji)

4. Artykuły 49 i 54 TFUE należy interpretować w ten sposób, że postanowienia te stoją na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego, które uzależniają przeniesienie statutowej siedziby spółki utworzonej na podstawie prawa jednego państwa członkowskiego na terytorium innego państwa członkowskiego w celu przekształcenia jej w spółkę prawa tego innego państwa członkowskiego, w zgodzie z warunkami ustanowionymi w ustawodawstwie tego ostatniego państwa, od przeprowadzenia likwidacji pierwszej spółki. *Lenaerts Tizzano*

Tak oto, chociaż spółka prawa polskiego taka jak Polbud, pragnąca przenieść swą statutową siedzibę do państwa członkowskiego innego niż Rzeczpospolita Polska, może co do zasady to uczynić bez utraty osobowości prawnej, to wykreślenie z polskiego rejestru handlowego może ona uzyskać dopiero pod warunkiem przeprowadzenia likwidacji.

W tych okolicznościach należy stwierdzić, że rozpatrywane w postępowaniu głównym uregulowanie, które wymaga przeprowadzenia likwidacji spółki, może utrudniać, a nawet uniemożliwiać dokonanie transgranicznego przekształcenia spółki. Stanowi ono zatem ograniczenie swobody przedsiębiorczości (zob. podobnie wyrok z dnia 16 grudnia 2008 r., *Petruhhin*, C-210/06, EU:C:2008:723, pkt 112, 113).

Należy zaznaczyć, że owe przepisy przewidują ogólny obowiązek przeprowadzenia likwidacji bez względu na rzeczywiste ryzyko naruszenia interesów wierzycieli, współników mniejszościowych i pracowników oraz bez możliwości wyboru mniej restrykcyjnych środków mogących chronić te interesy. Co się tyczy w szczególności ochrony interesów wierzycieli, jak zaznaczyła Komisja Europejska, ustanowienie gwarancji bankowych lub innych równoważnych zabezpieczeń mogłoby zapewnić odpowiednią ochronę wspomnianych interesów.

Z powyższego wynika, że obowiązek przeprowadzenia likwidacji ustanowiony przez przepisy krajowe rozpatrywane w postępowaniu głównym wykracza poza to, co jest niezbędne dla ochrony interesów wskazanych w pkt 56 niniejszego wyroku.

Co więcej, sama okoliczność, że spółka przenosi swą siedzibę z jednego państwa członkowskiego do drugiego, nie może uzasadniać ogólnego domniemania nadużycia i usprawiedliwiać środka naruszającego wykonywanie jednej ze swobód podstawowych zagwarantowanych przez traktat (zob. analogicznie wyrok z dnia 29 listopada 2011 r., *National Grid Indus*, C-371/10, EU:C:2011:785, pkt 84).

Jako że ogólny obowiązek przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego jest równoznaczny z przyjęciem ogólnego domniemania istnienia nadużycia, należy uznać, że ustanawiające taki obowiązek przepisy, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, są nieproporcjonalne.

(zob. pkt 49, 51, 58, 59, 63–65; pkt 2 sentencji)